

“El problema de l'habitatge és per fer una revolució”

El progrés està molt bé, però els danys col·laterals cada cop són més presents. Narcís Mir i Soler (Girona, 1949) ens diu que parlem de purins, de la contaminació de CO₂, de l'efecte hivernacle o de les riudes, però que no oblidem en el recompte la salut mental, el valor que donem al treball o l'accés a l'habitatge. Tot plegat els riscos d'una societat acostumada a malcurar i no a prevenir.

Enginyer industrial, economista i diplomàtic d'ESADE, Narcís Mir va treballar per a una multinacional durant dotze anys, fins que el 1986 s'incorporà a l'administració de la Generalitat de Catalunya, on avui és subdirector general de Seguretat Industrial. També dirigeix l'Observatori del Risc, creat per la fundació Institut d'Estudis de la Seguretat. L'informe que des de fa dos anys publica l'Observatori hauria de ser la Bíblia per a qualsevol polític que pensi Catalunya i més. Hi són tots els pecats, possibles penitències i camins a l'absolució. Amb totes les distàncies que es vulgui, és com l'alerta anual que també es llança des del prestigiós *World Watch Institute*.

—L'Informe de l'Observatori del 2002 diu que creix la percepció del risc en les societats desenvolupades. Això vol dir que som uns exagerats?

—Les dues coses. D'una banda hi ha uns efectes col·laterals del desenvolupament que estan fent acte de presència. I en aquests moments la metàfora més gran n'és el Prestige. També hi ha uns altres riscos que són invisibles però estan a l'aguait, i el més emblemàtic seria l'efecte hivernacle. D'altra banda, a les nostres societats desenvolupades la vida adquireix un valor importantíssim i es tornen una mica paranoiques. Com que la percepció és un concepte cognitiu, pot ser força manipulable. I com a cas emblemàtic posaria l'11 de setembre, sobretot als EUA. A una part d'aquella societat els diuen que són molt vulnerables, i en funció d'aquesta manipu-

lació es poden exercir determinades accions, com per exemple fer una guerra que té bàsicament com a objectiu el control del petroli del golf Pèrsic.

—En aquest sentit de riscos que depassen les fronteres dels estats-nació la globalització juga a favor del concepte ampli de l'Observatori del Risc que vostè dirigeix?

—Els efectes sí que juguen a favor d'aquest tractament global. Avui la globalització la governa el capital financer, que no es preocupa de les conseqüències públiques d'aquest desenvolupament. Hauria de ser la política la que construís la societat mundial.

—Posi-me'n exemples, si us plau.

—Qui és el que no ha subscrit el protocol de Kyoto? Els EUA. No hi tenen cap interès perquè tota la seva economia té com a eix bàsic el sistema energètic derivat dels combustibles fòssils. I per això té un gran interès a controlar els recursos del golf Pèrsic.

—L'Informe de l'Observatori és una crítica molt forta al sistema capitalista des de dins mateix del sistema.

—El capitalisme és un sistema que ha produït enorme quantitat de riquesa, i la manera com l'ha distribuït ha depengut molt de la forma d'estat. No oblidem que és un sistema absolutament promiscu. El sistema estatista, que només l'hem conegut en estats totalitaris, era un contrafort que feia que els estats capitalistes es dotessin d'estats del benestar. Però en aquest moment que no existeix cap tipus de contrafort, es busca una relació entre formes d'estat i bases materials de la vida que sigui la més positiva per al

"Crec que els homes necessitem feminitzar-nos molt. Sobretot per saber plantar-nos davant l'esquer del món del treball."

sistema. I només cal veure aquest model de producció flexible i amb treball precari, junt amb un sistema de vivendes i d'hipoteques que et lliga per trenta anys i que representa el 50% del sou de la família, com et garanteix una gran docilitat de la població.

—Alguna de les conclusions que es treuen d'aquest informe sobre les relacions laborals és la veneració de l'individualisme en contraposició a la consciència col·lectiva.

—Les noves tecnologies de la informació han permès aquesta fragmentació. És a dir, buscar la relació capital-treball de persona a persona: depèn de per a què em valguis jo establiré el contracte en temps i forma que vulgui. I això vol dir que la vida de les persones es converteix en una vida molt individual. A les famílies mateixes, que són un dels altres aspectes importants, d'alguna manera s'ha de pactar la creació de la biografia individual de cadascú, de l'home, la dona, els fills... exagerant, com diu Bech quan li pregunten què és una família, ens trobem amb "un conjunt d'individus que comparteixen una rentadora".

—Com era abans?

—Els rols estaven absolutament determinats. La dona era la subministradora de fills i vetlladora dels aspectes

logístics i els fills estaven sotmesos a l'autoritat dels pares. En canvi, avui això ha canviat. I és molt positiu. Però fixem-nos també en les contrapartides. Conec gent que treballa en bufets d'advocats importants que són autònoms. I de segur que en la teva professió també n'hi ha. I això prolifera. En tot això el sindicats tenen un gran repte.

—Tan important és?

—Sí, perquè, entre altres coses, el nostre estatus l'obtenim del món laboral. Abans les persones s'identificaven per la família, i ara la resposta és "jo sóc advocat" o el que sigui. I per això la pèrdua de treball, no sols als treballadors de base sinó als quadres intermedis, es viu amb complex de culpa, per aquest individualisme tan fort. I aleshores és quan apareixen els llibres d'autoajuda.

—És un sector editorial que ha crescut molt darrerament, cosa que també lliga amb la part de l'informe que constata l'augment dels desequilibris emocionals.

—Sí, això també ho diu l'Organització Mundial de la Salut (OMS). Avui de cada quatre persones una té símptomes claríssims de desequilibris mentals. I les expectatives que ha fet l'OMS van en un sentit de creixement absolut i a anar ocupant un espai més important.

—Per què aquest augment?

—Una de les causes fonamentals és que vivim en una societat ansiògena. Treiem la idea que tenim de nosaltres mateixos de les nostres interaccions, repartides en quatre grans àrees: eròtica, corporal, actitudinal —pel que se'ns diu si som líders o bones persones o el que sigui— i intel·lectual. Quan en falla alguna procurem omplir-la amb el desenvolupament més exagerat de l'altra. Però resulta que has de ser una persona amb una clara identitat sexual, afectiva amb les relacions sexuals, has de tenir un cos fantàstic, has de ser líder, i una persona intel·ligent. Se't demana èxit en totes les àrees, i amb això la frustració i la depressió estan assegurades. No se'ns deixa viure una vida plena.

—Qui no ens deixa?

—Això deriva bàsicament del fet que l'economia domina la societat. Ens volen com a animals productius. És la ideologia de ser eficients amb tot.

—A banda dels llibres hi ha la medicació. Un estudi dels EUA diu que els joves ja consumeixen els mateixos medicaments psiquiàtrics que els adults. Això també passa aquí?

—A Catalunya el tercer medicament més receptat i més consumit en aquests moments són els antidepressius, i el setè els antipsicòtics. I això està avançant. Jo tinc un problema i si una solució és a anar a la farmàcia, comprar unes pastilles, prendre-me-les i sentir-me millor, soluciono el problema en 24 hores. Això respon a la idea de ser un animal productiu eficient i com més ràpid, millor, que és sinònim d'eficiència.

—Abans hem parlat de la incorporació de la dona al món del treball i com això repercutia en la cohesió familiar i fins i tot pot generar trastorns mentals. La solució és que la dona torni a casa?

—No, això ho proposen alguns neoliberals. Però curiosament ho tenen molt difícil, perquè s'ha convertit en una autèntica necessitat, es fa molt difícil que avui una unitat familiar pugui subsistir només amb el treball d'una de les parts. L'altre motiu per què no es pot fer marxa enrere és perquè les dones tenen el mateix dret a projectar-se que els homes. Això té com a conse-

qüència una sèrie de problemes, sobretot en el període de creixement dels fills, una època fonamental.

—Cada vegada els pares estan menys amb els seus fills. Però les polítiques governamentals, quan n'hi ha, van en la direcció de subvencionar guarderies i cançurs. Per què no es promou que els pares puguin triar d'estar amb els fills?

—Això prové d'aquesta inversió de valors en què el món del treball és el que domina, i tota la resta, política o la família, s'adapta a les necessitats del món del treball. Hi ha solucions molt més encertades, com la sueca o l'holandesa, que persegueixen precisament buscar temps per fer compatible la vida laboral i familiar. El món del treball promet grans coses, però el que et dona és molta misèria. I això no és un discurs capellanesc, sinó d'humanitat pura i dura. I en aquest sentit crec que els homes necessitem feminitzar-nos molt. Sobretot saber plantar-nos davant l'esquer del món del treball.

—Però si ja és difícil que certes dones que han entrat en el món del treball no tinguin mala consciència per no dedicar més temps als seus fills, imagini's que els homes ens feminitzem!

—Ho plantejo des d'una posició d'utopia, però el camí va per aquí, i si no acabarem tots molt malalts. Als homes no se'ls ha educat per a les emocions sinó per a l'efectivitat en el món del treball. Però hem de saber que no passa res per la pèrdua de valor del treball, i això no vol dir que no trebal·lis bé.

—Un dels capítols del llibre és el dels fenòmens NIMBY, la mobilització social per rebutjar les infraestructures de la tecnologia situades al costat de casa, com el cas de les antenes de telefonia mòbil.

—Sí, el problema no és que les antenes siguin perjudicials o no per a la salut, sinó qui ha decidit que això ho pateixi jo. No és el mal que faci, sinó l'efecte que la gent pensi que ha de tenir, per exemple, sobre el valor econòmic del seu pis. Sempre funciona igual: surt una tecnologia i s'hi veu negoci; ràpidament es llança tota la tecnologia i la infraestructura necessària per a fer aquest negoci. I després, quan els damnificats, reals o no reals,

“En aquests moments a Catalunya el tercer medicament més receptat i més consumit són els antidepressius, i el setè els antipsicòtics”

comencen a protestar, aleshores és quan ens plantejem com ho hem fet. Home! doncs també ho haguéssim pogut fer abans i de manera més racional. Això fa que la gent no es cregui res del que diu qualsevol autoritat, cosa que són càrregues de profunditat sobre la legitimitat dels polítics.

—Un altre dels aspectes destacats de l'informe és la crítica que es fa a la distribució del territori, de les cases adossades fora de les grans ciutats. Però això de les cases adossades no augmentava la qualitat de vida?

—I és veritat, que tu disposis d'espai és un augment en general de la qualitat de vida. El problema és quan ho valores en una escala col·lectiva; aleshores veus els costos externalitzats que s'han produït, és a dir, utilització de transport privat i, per tant, emissió de CO₂, i creació d'infraestructures que fragmenten el territori amb els problemes que això significa des del punt de vista ecològic.

—Però com reconeix el mateix informe, a la ciutat no hi ha pisos ni per comprar ni per llogar i la gent ha de buscar a fora de la ciutat, mentre polítics i empresaris com el president de Foment, Joan Rosell, diuen que si els pisos són cars és perquè la gent els pot pagar.

—Em sembla d'un cinisme brutal. Resulta que hauràs d'estar-te trenta anys per comprar-te un pis, construït

vés a saber on, que hauràs de consumir petroli a manta, i a sobre dius que això és perquè la demanda tira... és clar que tira! Però quina demanda tira? La de l'especulació! O és que no és cert que han trobat refugi al sòl i a la pedra molts dels recursos que estaven destinats a la borsa? O és que no és cert que els operadors del sòl són un monopoli d'especuladors? Però això durà cua, perquè en quatre anys ha pujat un 60%, i avui representa el 50% de les rendes mitjanes de les famílies, quan fa deu anys representava poc més del 30%, i els bancs es posaven les mans al cap quan s'arribava al 35%. Ja només falta convertir els ciutadans en consumidors, perdre la participació a l'àgora política i que cadascú s'espavili. Cosa que també fa que sigui molt difícil d'articular plataformes de protesta. Però és que el cas dels habitatges és per fer una revolució.

—Sobre els problemes del medi l'informe parla de la contaminació dels aquífers. Aquesta és la nostra marea negra?

—A Catalunya hi ha dues coses que són negres. D'una banda els aquífers, un problema que com a país no ens el podem permetre. Però compte, perquè també el protocol de Kyoto l'incomplim de llarg. El protocol fixava uns objectius per a Espanya per al període 2008-2012 que permetia llançar a l'atmosfera el 15% més de gasos del que llançava el 1990. I ja l'any 2000 Espanya llançava més del 30%, i Catalunya n'ha llançat ja un 40% més. Però és que al Pla de l'Energia 2010, tant si s'utilitza l'escenari de major eficiència com l'escenari de menor eficiència, ens passem de l'objectiu de Kyoto en un cas en el 86% i en l'altre cas en el 117%.

—Caldrà tirar cap a les energies renovables?

—Per això cal un pacte de país, ja que també crea una gran conflictivitat. I és que s'ha arribat a una situació que si vols posar un quiosc a la cantonada demà tindràs una manifestació. Tot-hom vol gaudir de la tecnologia però ningú vol res. És la renúncia a les decisions col·lectives.

Oriol Cortacans